

BİLİM VE ARAŞTIRMA ETİĞİ

DOÇ. DR. SEHER YALÇIN

ETİK, AHLAK VE DEĞER KAVRAMI

Etik ve Ahlak

- **Etik**, doğru ve yanlış davranışın teorisi iken **ahlak** onun pratiğidir (Billington, 2011; Akt. Aydın, 2016, s. 45).
- Bu iki kavram arasındaki temel farklılık, **ahlak**ın kişilerin kendi değer ve inançlarına dayalı olması, bireyden bireye ve toplumdaki topluma değişmesidir. Bu anlamda **ahlak**, bireyin çocukluğunda öğrendiği, içinde yaşadığı belli bir kültür ya da grubun doğru olarak kabul ettiği ve müzakere edilmemiş gelenek ve alışkanlıkların belirlediği davranışlardır (Aydın, 2016, s. 45).

Etik ve Değer

- **Etik**, bir davranışın doğru ya da yanlış sayılma nedenleri üzerine odaklanır (Aydın, 2016, s. 45).
- **Değerler**, bireyin bütün karar ve eylemlerini yönlendiren neye niçin önem verdiklerini açıklayan tercihlerdir (Aydın, 2016, s.50).
- Duygusal değerler, kişisel değerler (inançlar, tutumlar, görüşler), kültürel değerler (dinsel, manevi, estetik) (Aydın, 2016, s.51).

Etik, Ahlak ve Değer

- **Etik**, değer ve ahlaktan farklı olarak yazılıdır ve toplumda yaşama politikasıdır. Etik ilkeler tüm insanlık için geçerlidir yani evrenseldir ama ahlak ya da değerler evrensel değildir (Koçak, 2019, s.15).

Etik, ahlak ve değer

- Etik, ahlak ve değer kavramları birbirleriyle yakından ilişkili ve kimi zaman birbiri yerine kullanılabilen kavramlardır (Koçak, 2019, s.14).
- Etik, değer ve ahlak kavramlarının **ortak yönü** insan davranışlarını yönlendirdiği ve belirlediğidir. İnsanlar değerler, ahlaki kurallar ve etik ilkeler doğrultusunda davranış sergilerler (Koçak, 2019, s.14).

Etik, ahlak ve değer

- **Değerler** – *İnsan ilişkilerinde uyumun temelidir.* İnsan ilişkilerini yöneten ve şekillendiren yazılı olmayan içsel ilkelerdir. Eęer biri ikili ilişkideki değerlere uygun olarak davranırsa, o zaman bu ilişkiler dengeli ve uyumlu olmaktadır (Koçak, 2019, s.14).

Etik, ahlak ve değer

- **Ahlak** - *Toplumdaki uyumun temelidir. Yazılı olmayan, toplumsal yaşamı yöneten ve şekillendiren içsel ilkelerdir. Örneęin zengin bir kişi servetini birilerini aldatmadan, dolandırmadan veya çalmadan kendi çabalarıyla çalışarak kazandıysa bu servet ahlaki değeri yüksek bir servet olacaktır (Koçak, 2019, s.15).*

Etik, ahlak ve değer

- **Etik** felsefi bir disiplindir ve yazılı kuralları dokümanları vardır. Örneęin bir meslek veya gruba yazılı kurallar oluşturmayı amaçlar ve bununla birlikte adalet, kurallara uyma, uzlaşma gibi kavramları da açıklamayı hedefler. **Ahlak** ise etik kurallar çerçevesinde günlük hayatta sergilenen davranışlardır çünkü etik ahlaki davranışlara yön vermektedir (Koçak, 2019, s.20).

İlke ve Etik İlke

- Herhangi bir yaşam alanında iyi olarak kabul edilen etik değerler kendilerini alışkanlık, kural, ilke ya da standartlar şeklinde gösterirler. Bir meslek ya da uygulama alanındaki etik değerler bir araya gelerek belli başlı kuralları ifade eden yazılı maddeler halinde etik ilkeleri oluştururlar (Aydın, 2017, s.88).

Kaynakça

- Aydın, İ. (2016). *Akademik Etik* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ. (2017). *Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik* (8.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Koçak, D. (2019). Etik Kavramı, Etik Kuramları ve Öğretmenlik Meslek Etiği. Ed. K. Yılmaz, ve R. S. Arık, *Bilim ve Araştırma Etiği* içinde (s.14-43), Ankara: Pegem Akademi.